

MANNSFORUM.NO

EN STEMME FOR GUTTER, MENN OG FEDRE

Post@mannsforum.no

Vår ref. LSG 05.2020 – 001

Oslo 30.06.2020

Likestillingsdirektoratet

postmottak@bufdir.no

KRITISK KJØNNUBALANSE I LIKESTILLINGSFORVALTNINGEN

Vi viser til tidligere korrespondanse og møte, og ser behov for å fornye kontakten og holde likestillingsmyndighetene oppdatert om gutter, menn og fedres livs- og likestillingsutfordringer. MannsForum representerer som kjent et nytt og noe annerledes likestillingsperspektiv enn det tradisjonelle kvinneperspektivet. Det er skuffende å se at verken Likestillingsombudet eller de forrige Likestillingsministrene har vært i stand til å erkjenne at det ensidige kvinneperspektivet i likestillingspolitikken over mange år har kunnet virke kjønnsdiskriminerende på gutter, menn og fedre på en rekke områder. MannsForum representerer nå over 900 menn (og kvinner) som så å si alle har opplevd at menn/fedre i ulike sammenhenger, og i varierende grad, er blitt kjønnsdiskriminert i samfunnet, og særlig av offentlige instanser, og foreningen er i rask vekst ettersom stadig flere menn og fedre savner en stemme for menn og fedre i et samfunn som ikke tar gutter, menn og fedres likestillingsutfordringer på alvor.

40 års sammenhengende prioritert kvinnefokus og gynosentrisme i likestillingspolitikken og media har naturlig nok skygget for å kunne se de økende livs- og likestillingsutfordringene som gutter, menn og fedre opplever i dag. Nå er det på tide å løfte blikket og erkjenne at kvinnepresumsjonen i Likestillings- og diskrimineringslovens formålsparagraf forskjellsbehandler kjønnene og virker kjønnsdiskriminerende for menn, jfr: § 1.3. «Loven tar særlig sikte på å bedre kvinners....stilling», og at Likestillingsloven og likestillingspolitikken må fornyes i samsvar med dette.

Målet om kjønnsbalanse er en viktig indikator og et viktig mål for Statens likestillingspolitikk og forvaltning. Praksis viser at indikatoren og målet praktiseres forskjellig for kvinner og menn på en måte som virker mannsdiskriminerende. Et av de mest vidtrekkende konsekvensene av kvinnepresumsjonen i Likestillingsloven er at Staten, kommunen og store deler av næringslivet prioriterer høyere å bedre kjønnsbalansen på de områdene der kvinner er underrepresentert, som f.eks. i styre- og lederstillinger i privat næringsliv, enn på de områdene der menn er underrepresentert, som i offentlig forvaltning. Kvinnedominansen i offentlig sektor, inklusive kultursektoren er tvert imot økende, også i andelen lederstillinger. Kvinnedominansen innen kjønnsforskning er på ca. 90 %, og i kjønnsforskningsformidling i Forskningsrådet hele 100 %.

Alvorlig kjønnsubalanse i offentlig sektor generelt, og i kjønnsensitive yrker spesielt

Kjønnsbalanse er ofte brukt som likestillingsmål og -indikator av den statlige likestillingsforvaltningen, især på prestisjefylte mannsdominerte områder i samfunnet. MannsForum vil imidlertid påpeke at det neppe er like viktig eller hensiktsmessig med full kjønnsbalanse i alle yrker og på alle områder i samfunnet. Det er biologiske forskjeller mellom kjønnene bidrar naturlig nok til

at kjønnene velger forskjellig utdanning, yrke og arbeidsfelt. Mannsforum registrerer at verken Likestillingsombudet, Likestillingsdepartementet eller -direktoratet synes å ha prioritert krav om kjønnsbalanse/likestilling på mannsdominerte fysisk krevende yrker og utsatte arbeidsfelt som f.eks. bygge- og anleggsarbeid, fiske- og -oppdrett, slakterier, renovasjon, tungtransport m.v. Det som imidlertid forbauser oss er at ikke likestillingsombudet og likestillingsdepartementet prioriterer krav om kjønnsbalanse i **kjønnsensitive** yrker og arbeidsområder, hvor deltagelse/tilgjengelighet til begge kjønn er av vesentlig betydning for særlig barn og unges utvikling innen f.eks. omsorg, oppvekst, skole samt fysisk og psykisk helse. Kvinnedominansen blant ansatte innen barnehager, skoler, barne- og familievern, skolehelsesykepleie, og PPT-tjenesten er i dag på 75 - 95 %, og kan delvis betraktes som en konsekvens av Likestillingsombud Ingse Stabells uheldige tolkning av Likestillingslovens kvinnepresumsjon i § 1, som at menn ikke kan gis positiv særbehandling ved ansettelser i kvinnedominerte yrker, *«da dette vil kunne svekke kvinners stilling på arbeidsmarkedet»*. Mens det motsatte ville være i samsvar med Likestillingsloven, nemlig at det gis positiv særbehandling av kvinner ved ansettelse i mannsdominerte yrker, selv om det vil kunne svekke menns stilling på arbeidsmarkedet.

Utstrakt passiv motstand mot effektive tiltak for kjønnsbalanse i oppvekst og omsorg

Et effektivt virkemiddel for å bedre kjønnsbalansen på kjønnsbalanserte samfunnsområder, yrker og studier har vært å benytte positiv særbehandling ved opptak til studier og ansettelser av det underrepresenterte kjønn. Dette har i 40 år vært et viktig virkemiddel for å øke rekrutteringen av kvinner til mannsdominerte studier og yrker (STEM). Problemet er at dette virkemiddelet ikke har vært tatt i bruk for å rekruttere flere menn i kvinnedominerte og mer kjønnsensitive studier og yrker (oppvekst og helse). Denne forskjellsbehandlingen av kjønnene er en av hovedårsakene til den store kjønnsbalansen i offentlig sektor generelt, og i de kjønnsensitive oppvekstarene barnehager og skoler spesielt.

Likestillingsloven har i de siste 20 årene tillatt positiv særbehandling av menn for å oppnå bedre kjønnsbalanse i forbindelse med undervisning og omsorg for barn, jfr. rundskriv Q-7/98. I kommentarene til forskriften begrunnes dette med som følger *«Det er langt flere kvinner enn menn i de yrker forskriften omhandler – et forhold som gjør at barn i liten grad får kontakt med menn frem til fullført grunnskole. Mange barn har i tillegg begrenset kontakt med menn i familielivet fordi barn oftest lever sammen med moren etter samlivsbrudd. Det er også en kjensgjerning at mødre fortsatt tilbringer mest tid sammen med sine barn, selv om fedrene i større grad enn tidligere tar del i omsorgsoppgavene. Disse forhold til sammen medfører at en rekke barn i liten grad mottar impulser fra menn i barndommen. Dette kan gi et skjevt bilde av mannens rolle i samfunnet og et skjevt bilde av kjønnsrollemønstrene – holdninger som den enkelte tar med seg videre i livet og overfører til kommende generasjoner. I et samfunn hvor likestilling mellom kjønnene er en grunnleggende verdi, anses dette for å være uheldig. Flere menn i omsorgsykker vil øke likestillingen i samfunnet på kort sikt, både fordi menn i større grad påtar seg omsorgsoppgaver i det offentlige, og fordi en økning av andelen menn i slike yrker vil redusere negative virkninger av et arbeidsmarked som i dag er svært kjønnssegregert»*. Det samme kan anføres om utdanningsyrker.

Den økende kvinnedominansen i omsorg- og utdanningsyrkene i dag med hhv. 90 % barnehagepersonell og 80 % lærere, vitner om at bruken av forskriften til nå er blitt utsatt for passiv motstand, dvs. enten ignorert, eller sabotert, av ansvarlige myndigheter, og særlig universiteter og høyskoler, og ikke minst kommunene, som har ansvaret for personal- og likestillingspolitikken for barnehager og skoler. Denne likestillingsfiendtlige ukulturen kan ikke fortsette, og det er naturlig nok Likestillingsdepartementet og Likestillingsdirektoratet som har medansvar og myndighet til å påse at statlig likestillingspolitikk blir fulgt opp i høyere utdanning av fagfolk til oppvekst- og omsorgsykene,

og at kommunene sørger for ansettelse av fagfolk av begge kjønn for å oppnå et likeverdig oppveksttilbud til barna i barnehager og skoler. Den store resultatforskjellen mellom jenter og gutter i skolen viser med all tydelighet en av konsekvensene av at så ikke er tilfelle.

Mangelen på interesse for kjønnsbalanse på kvinnedominerte kjønnsensitive yrker og arbeidsområder er påfallende, virker kjønnsdiskriminerende, og Likestillingsdirektoratet oppfordres til å ta nødvendig initiativ til at kjønnene likebehandles.

De viktigste likestillingsutfordringene for gutter, menn og fedre er slik vi erfarer dem følgende:

Oppvekstsektoren er bedre tilpasset jenter enn gutter.

Den store kvinnedominansen blant ansatte i barnehager og skoler, og mangelen på menn, gjør at jentene i barnehager og skoler får mer/bedre tilpasset læring enn guttene. Jentene får langt flere kvinnelige rollemodeller enn guttene (80-90%), og den resulterende kvinnekulturen er bedre tilpasset jenter enn gutter. Dette er medvirkende til at jenter presterer bedre på skolen enn gutter i så å si alle fag, og at mange gutter underpresterer og faller fra i skoleløpet. Dette har særlig negative konsekvenser for gutter som vokser opp med enslig mor, og liten eller ingen kontakt med far (se over). Dagens «Guttekrise» har en nær sammenheng med dette. *Forskjellsbehandlingen virker kjønnsdiskriminerende, og Likestillingsdirektoratet oppfordres til å ta initiativ til at den fjernes.*

Universiteter og høyskoler diskriminerer menn

Kvinnedominansen blant studenter ved norske universiteter og høyskoler er på ca. 65%. En viktig årsak til dette er at jenter går ut av den kvinnedominerte skolesektoren med bedre karakterer enn gutter i nesten alle fag. En annen viktig årsak er forskjellsbehandlingen av kjønnene ved opptak på studiene. Det har i over 40 år vært praktisert positiv særbehandling av kvinner på over 100 mannsdominerte studier/kurs (ingeniør/data/real), uten en tilsvarende positiv særbehandling av menn på de flere hundre kvinnedominerte studier/kurs. Dette til tross for at de fleste kjønnsensitive utdanningene i dag er sterkt kvinnedominert med større behov for kjønnsbalanse enn i tekniske fag. Kvinnepresumsjonen i høyere utdanning har fortsatt også etter at Likestillingsloven åpnet for positiv særbehandling av menn på lik linje med kvinner. *MannsForum vil oppfordre Likestillingsdirektoratet til å ta diskrimineringen av menn i skolen og høyere utdanning opp med Kunnskapsdepartementet.*

Statlig helsepolitikk forskjellsbehandler kjønnene

Helsesektoren er i dag kvinnedominert. Det samme er helsepolitikken. Staten prioriterer kvinner foran menn i viktige deler av helsesektoren. Det dør flere menn av prostatakreft enn kvinner av brystkreft. Dobbelt så mange menn som kvinner dør av arbeidsulykker, vold, rusmiddelmisbruk, og selvmord, og menn har 4 år kortere gjennomsnittlig levealder enn kvinner. Kjønnssomskjæring/-lemlestelse av gutter er tillatt, i motsetning til for jenter, som er forbudt. Til tross for at det fra før er utarbeidet og behandler to offentlige utredninger/meldinger om kvinnehelse, har regjeringen nylig vedtatt å legge frem nok en utredning om kvinnehelse, ingen om menns helse.

Forskjellsbehandlingen virker kjønnsdiskriminerende, og Likestillingsdirektoratet oppfordres til å ta forholdet opp med Helsedepartementet.

Domstolene praktiserer ulikhet for loven

Erfaring viser at kvinner generelt blir straffet mildere enn menn for samme lovbrudd og forbrytelse. En undersøkelse av promilledømte viste at menn blir systematisk idømt strengere/høyere straff/bøter enn kvinner for samme forseelse. Mødre blir sjelden straffet for omsorgssvikt (brudd på Barneloven) mot egne barn pga. sabotasje av barnas samvær med far. Mange fedre mister retten til

samvær med egne barn på grunnlag av mors falske vitnemål mot barnas far om vold og incest, uten at hun blir straffet for det. Tvert imot, hun beholder likevel hovedomsorgen for barnet, og inntektene som alenemor. *MannsForum oppfordrer Ligestillingsdirektoratet til å ta diskrimineringen av menn og kvinner ved domstolene opp med Justisministeren/-departementet.*

Kjønnsforskningen prioriterer kvinners likestillingsutfordringer foran gutter, menn og fedres

Kjønnsbalansen ved landets kjønnsforsknings- og likestillingssentra er under enhver kritikk, og bryter intensjonene i Ligestillingsloven om kjønnsbalanse på viktige områder i samfunnet. Nesten ni av ti kjønns- og likestillingsforskere er i dag kvinner, og det er så vidt vi har erfart ikke igangsatt seriøse aktive eller effektive tiltak med positive særbehandling av menn hos noen av institusjonene for å bedre rekrutteringen av menn for å bedre kjønnsbalansen. Kvinnedominansen setter sterkt preg på dagens kjønns- og likestillingsforskning, med en sterk overrepresentasjon av forskningssøknader- og prosjekter med et kvinneperspektiv, og svært få med et mannsperspektiv. Forskernes holdninger er også preget feministisk ideologi i stedet for kjønnsnøytralitet. Det svekker kjønnsforskningens renommé. *MannsForum vil oppfordre Ligestillingsdirektoratet til å ta likestillingsutfordringen og forskjellbehandlingen i kjønnsforskningen opp med departementet for Kunnskap, forsknings- og høyere utdanning og/eller Forskningsrådet.*

Barneloven diskriminerer fedre

Mødre blir i dag indirekte favorisert i loven foran fedre. Denne morspresumsjonen viser seg også i praksis i barne- og familievernets samt domstolenes forskjellbehandling av foreldrene. Mødre blir fortsatt betraktet og behandlet som primærforelder, og far som sekundærforelder. Fedre har heller ikke fått selvstendig opptjeningsrett til foreldrepermisjon. Forskjellsbehandlingen av foreldrene er særlig tydelig ved/etter samlivsbrudd, hvor barna som blir boende hos én forelder, i 9 av 10 tilfeller blir boende hos mor, til tross for fars ønske om delt bosted. Mødre som begår omsorgssvikt ved å sabotere barnas samvær med far blir heller ikke pålagt negative sanksjoner fra barnevernets side. *MannsForum oppfordrer Ligestillingsdirektoratet til å ta initiativ til at Barneloven og dens forvaltning baseres på likestilt foreldreskap.*

Ligestillingsloven diskriminerer menn

Kvinner blir som kjent allerede i lovens formålsparagraf favorisert foran menn, jfr. §1, ledd 3: «*Loven tar særlig sikte på å bedre kvinners og minoriteters stilling*». Ordlyden innebærer en diskriminering av menn som er særegen for Norge, ettersom alle andre nordiske lands likestillingslover er kjønnsnøytrale. Kvinnepresumsjonen i loven har påvirket samfunnets prioritering av kvinner foran menn i likestillingspolitikken og -forvaltningen, og kvinnefokus i media. Likestillingsombudsstillingen har som en naturlig følge av dette i alle år har vært forbeholdt kvinner, til tross for at det har vært kvalifiserte mannlige kandidater. *Ligestillingslovens kvinnepresumsjon er etter MannsForums oppfatning hovedårsaken til kvinnepresumsjonen i hele norsk likestillingspolitikk- og forvaltning. MannsForum oppfordrer Ligestillingsdirektoratet til å ta initiativ til at den fjernes, og at kjønnene likestilles som likeverdige.*

Kjønnsbalanserte Likestillingsindikatorer

Som det vil gå frem av gjennomgangen over, reflekterer ikke Ligestillingsdirektoratet eller SSBs Likestillingsindikatorer bredden i den kritiske mangelen på kjønnsbalanse og likestilling i de ulike deler av samfunnet som vi beskriver. Kvinneperspektivet er gitt større plass enn mannsperspektivet, både når det gjelder valg av indikatorer, og beskrivelser av situasjonen, jfr. vår beskrivelse av de viktigste områdene med kjønnsbalanse og diskriminering av menn og fedre, over.

Anmodning om møte

MannsForum ber derfor om et møte der vi kan informere og drøfte de viktigste likestillingsutfordringene i samfunnet sett fra et mannsperspektiv.

Med vennlig hilsen for MannsForum

Arne Børke

Leder

Tlf. 96646510

Guttorm Grundt

Nestleder

92059776